

ПЛОДОТВОРЕН СИМПОЗИУМ ПО БЪЛГАРИСТИКА — МАЙ, НЕАПОЛ, 1979

От 28 май до 30 май т. г. в Италия провежда своята работа Третият италианско-български симпозиум. Организирана от Неаполския Ориенталски институт и БАН, тази научна среща между италиански и български слависти бе посветена на проучването на българско-италианските културни взаимоотношения от Средновековието до наши дни и бе свързана с 25-годишнината от смъртта на основоположника на българистиката в Италия проф. Енрико Дамиани.

Симпозиумът бе тържествено открит в Голямата аула на Ориенталския институт в Неапол от ректора на института проф. Нуло Миниси в присъствието на професорското тяло, официални представители на градските и обществените държавни власти, италианската църква, дъщерята на проф. Дамиани, делегати и многобройни студенти. В словото си проф. Нуло Миниси изтъкна богатите традиции на културно и научно общуване между нашите два народа и посочи значението на Симпозиума като израз на признание към забележителното дело на италианския българовед проф. Енрико Дамиани и като залог за още по-тясно сътрудничество между италиански и български колеги в името на мира и прогреса.

Проф. Георги Димов прочете приветствие-адрес на акад. Ангел Балевски до ректора на института проф. Нуло Миниси, с което председателят на БАН пожела успешна и плодотворна работа на всички участници в италианско-българския симпозиум. Проф. Крумка Шарова, научен секретар на БАН, връчи почетния медал „Сто години БАН“, с който Президиумът на БАН удостоява проф. Нуло Миниси, ректор на Ориенталския институт в Неапол, за личните му заслуги за развитието на българистиката в Италия. Присъстващите, изпълнили аулата на института, със задоволство посрещнаха този израз на признание, който проф. Нуло Миниси прие с благодарност.

Първия доклад от работната програма на симпозиума на тема „Проф. Енрико Дамиани и България“ изнесе проф. Георги Димов. Обстойно българският учен се спира на богатата и плодотворна дейност на италианския славист проф. Енрико Дамиани като основоположник на българистиката в Италия, неин възторжен тълкувател-популяризатор, дълго-

годишен професор по италианска литература в Софийския университет и главен редактор на редица италианско-български списания и големи литературни поредици. Проф. Георги Димов отбеляза, че проф. Енрико Дамиани — „учен-хуманист и демократ, извърши огромна пионерска работа за запознаване на италианската културна общественост, пък и на западния свят изобщо със завесванията на националната ни творческа мисъл“ и в заключение очерта широките перспективи, които съществуват днес за продължаване и разширяване на българо-италианското сътрудничество. Сам най-активен изразител на тези научни контакти между нашите два народа и нашите две култури, проф. Георги Димов е първият учен, който след проф. Енрико Дамиани води систематичен курс по българска литература в Неаполския ориенталски институт и е начело на всеки почин за съместна изследователска дейност. Ето защо неговият доклад беше изслушан с подчертано внимание и бе приет най-радушно от всички присъстващи, между които бяха и неговите многобройни студенти-българисти, някои от които вече работят върху дипломни работи, посветени на българската литература.

В края на заседанието посетихме аудиториите, където се провеждат занятията със студентите-българисти, а също така и Библиотеката на Семинара по български език и литература, обогатена неотдавна с 500 тома български книги — дар от България на института.

Работата на симпозиума продължи в един красиво разположен хотел на амалфитанския бряг, близо до гр. Позитано. Проф. Рикардо Пикио се сприя в доклада си на „Един епичен памфлет на „Пропаганда фиде“: „Покръстена България“ от Франческо Брачолони, издаден през 1636 г. в Рим. Италианският учен подробно разгледа значението на тази поема на Брачолони като първи документ за България в европейската литература и изтъкна необходимостта тя да бъде проучена като най-богат извор за отражението на католическата пропаганда на Изток и по-точно в България, а също така и като източник на сведения за България и българската история през ранното Средновековие. Този доклад породил оживени разисквания и по предложение на проф. Ив. Дуйчев, проф. Г. Димов,

проф. К. Шарова и проф. Б. Примов се възприе идеята за фототипно издание на този така важен „литературен документ“ с активното съдействие на проф. Рикардо Пикио за осмисляне и тълкуване на научните и литературните достойнства на поемата на Брачолини. Проф. Н. Миниси изрази подкрепата на Ориенталския институт в Неапол за такова едно начинание.

Проф. Иван Дуйчев в доклада си „Средновековна България и византийската литература“ задълбочено разгледа интересния въпрос за историческата стойност на славянските преводи, необходими за самите византолози, за да могат те основно да познават и интерпретират собствената си литературна история. Проф. Ив. Дуйчев изтъкна, че между старославянските преводи са запазени текстове, които не съществуват в гръцки първообраз; някои от тях са по-изправни в текстово отношение, отколкото запазените гръцки оригинали, а също така има и преводи на славянски език, които са „по-старинни в сравнение с най-древните гръцки преписи“. Проф. Н. Миниси потвърди литературната стойност на славянските преводи, които показват интересно стилово разнообразие, защото именно чрез изучаване историята на стила може да се схване по-вярно философският смисъл и вътрешните зависимости на самите текстове, а проф. Р. Пикио посочи необходимостта да не се ограничават изследователите само върху специфичните особености на българската литература, а да изучават общите модели, общите извори — църковната литература например.

Следващият доклад беше на к. изк. и ст. н. с. Аксиния Джурова на тема: „Славянските ръкописи във Ватиканската Апостолска библиотека“. А. Джурова даде описание на известен брой от тези славянски ръкописи, като се спира главно на ръкописите от български произход и на онези, които са свързани с българското минало. На първо място тя анализира т. нар. „Асеманиево евангелие“, а също така изложи и някои свои наблюдения върху ватиканския препис на среднобългарския превод на Манасиевата летопис, преписан и украсен с многоцветни миниатюри в тогавашната българска столица Търново през 1344—1345 г. По повод на доклада на ст. н. с. А. Джурова се формулира предложение да бъде направен общ опис на славянските ръкописи, които се намират в италианските хранилища, като се състави за тази цел италианско-българска комисия от специалисти.

Ст. н. с. Божидар Димитров в доклада си „Българската католическа историография“ направи библиографски преглед на няколко открити в последните години ръкописни истории на българи-католици от XVI и XVII в. и направи анализ и оценка на тези документи, като определи мястото им в развитието на българската историография.

Проф. Борислав Примов с доклада си „Влиянието на българското богомилство върху катарите и катарените в Западна Европа“ засегна един важен въпрос на българската история — движението на богомилите, и разгледа главните причини за възникване и разпространение на тази ерес в широкия контекст на историческите събития в Западна Европа, като изтъкна някои специфични елементи, които позволяват богомилството да бъде пренесено далеч зад българските предели.

Д-р Марио Капалдо в доклада си „Агиографската литература и омилетика на Кирило-Методиевата традиция“ се спира по-подробно върху едно произведение на Константин-Кирил Философ за папа Климент Римски. Италиански учен не се съгласява с тезата на Ю. К. Бегунов, че „Сермо декламаториус“ за Климент на Кирил не е „Похвалното слово“, което се намира в руските „Читий минен“ на митрополит Макарий, а е познатото „Слово за пренесения мошени“.

Докладът на к. ист. н. ст. н. с. Йоанна Списаревска „Документи за историята на българските земи през епохата на турското владичество, запазени в архива на „Конгрегацията за разпространение на вярата“ „Де пропаганда фиде“, съдържащите интересни сведения за документи, неизвестни досега на българската история. Въпросът за ранното формиране на католическата интелигенция в България редом с православната интелигенция и тяхната роля през XVII в. за националноосвободителното движение в България представляват един важен момент в културното и политическото развитие на българския народ през ранната епоха на османското владичество. Проф. Р. Пикио, проф. Н. Миниси, проф. Г. Димов и проф. К. Шарова изтъкнаха необходимостта да се изготви каталог с условното название „Славика-италика“, в който документите да бъдат описани и научно обяснени. Проф. Н. Миниси посочи, че към изворите трябва да се добавят и редица архиви на гръцки търговци, които се съхраняват и до днес в някои венециански семейства и които съдържат неизследван досега материал за положението в българските земи по това време.

Д-р Ияна Йеркович в доклада си „Един български печатар във Венеция през XVI в. — Яков Крайков“ се спира върху книгата „Различни потреби“, която досега не е била известна в пълния си текст. Д-р Й. Йеркович е намерила два пълни екземпляра на тази книга в Амброзианската библиотека в Милано и въз основа на цялостния текст италианската изследователка посочва, че Яков е българин не само защото добре познава политическото положение в България, но също така и издава навсякъде в текста подчертано българско самочувствие.

Италиански славист проф. Джузепе Дел'Агата направи интересен литературен анализ

на някои места от „Житие грешного Софрония“ на Софроний Врачански, като се спира по-подробно на изразната техника и на отделни стилни похвати на автора на „Житието“.

Някои основни въпроси на българската историография за „Връзката между българското освободително движение през Възраждането и италианското Ризорджименто“ бяха задълбочено разгледани в доклада на проф. Крумка Шарова, която изнесе нови факти за идейната близост на националноосвободителните движения в България и Италия и се спира не само на общата революционна тактика, но също така и на разнообразните форми на политическа и революционна активност в България по примера на „бореща се Италия“.

Д-р Алда Косова посвети доклада си на писателя Константин Величков и неговите „Писма от Рим“, тема, върху която младата изследователка е насочила научните си занимания. Д-р А. Косова се спира в доклада си не само на художествените достойнства на тази творба на Величков, но тя направи опит да определи по-точно както изворовия материал, послужил по-късно като образец за лично пресъздаване, така и литературното влияние, което българският писател е изпитал от Дж. Вазари и В. Григорович. Италианските колеги, които се изказаха по доклада на д-р А. Косова, изтъкнаха не само чуждите образци, които Величков е използвал за написване на своите „Писма от Рим“, но се опитаха да наложат убеждението за „липса на творческа инвенция“ у българския автор. Проф. Г. Димов отбеляза обаче, че именно в книгата си „Писма от Рим“ Константин Величков разкрива своите най-хубави страни като писател-епистолар и като гражданин-демократ. На много места в своите описания той може и да не е оригинален, но неговата оригиналност е безспорна там, където българският писател изразява своите лични възгледи и демократичните си убеждения.

Доц. Любен Бумбалов, лектор по български език от няколко години в Римския университет, изнесе доклад на тема: „Българската литература в Италия“. Като се спира на заслугите на проф. Енрико Дамиани, проф. Луиджи Салвини и през последните десетилетия на проф. Лавиния Борниеро, доц. Л. Бумбалов изтъкна недостатъчния брой на италиански преводачи-българисти, а също и техния твърде субективен подход при избора на автор или творба.

Проф. Микеле Колучи в доклада си „Маринети и Балканската война“ разгледа някои крайно интересни документи, които е открил в „Архива на Маринети“, съхранен във Виена. Италианският учен направи историко-литературен анализ на някои места от поемата на Маринети „Цанг-тумб-тумб“.

Ст. преподавател Искра Арнаудова в доклада си „Италианска преводна литература

в България“ разгледа богатата италианска преводна книжнина от век и половина насам и подчерта някои интересни сходства и общи тенденции в италианската и българската литература. По повод на доклада на И. Арнаудова д-р Д. Спасова запозна присъстващите с научното изследване, което подготвя за печат: „Произведенията на Франческо Соаве на български език“.

Проф. Армандо Питасио посвети доклада си на въпроса за „Отзвукът от убиството на Стамболийски в италианския социалистически и комунистически печат“. Той изтъкна, че отношението на италианския социалистически и комунистически печат към правителствата на Българския земеделски съюз е било твърде противоречиво. До голяма степен причина за това са били кореспонденциите, които тези вестници са получавали от България, първите изявления, които III Интернационал дава по този въпрос и най-сетне трудностите за един непосредствен диалог между социалистическата и комунистическата партия, от една страна, и другите политически сили в страната.

Проф. Франческо Гуида в доклада си „Италианският печат и Илинденското въстание от 1903 г.“ подробно анализира отношението на някои политически партии в Италия към Илинденското въстание и се спира по-подробно на съобщенията, които в „Джорнале д'Италия“ помества за събитията в Македония. Проф. Ф. Гуида подчерта българския характер на въстанието, българската етническа принадлежност на въстаниците.

Симпозиумът завърши деловата си работа с доклада на Драгомир Петров „Италианската поезия през погледа на моя литературен опит“. Италианските колеги-славиисти, които добре познават и високо ценят активната преводаческа дейност на Драгомир Петров, както и всички присъстващи изслушаха неговото изложение, в което той засегна важни страни не само на преводаческото изкуство, но и на своята творческа изява като автор.

На заключителното заседание на Третия италианско-български симпозиум ректорът на Ориенталския институт в Неапол проф. Нуло Миниси подчерта положителните резултати от тази среща — създаването на двустранни научни комисии с равен брой участници от Италия и България. „За всички присъстващи на симпозиума — каза проф. Н. Миниси — се очерта напълно ясно необходимостта да се подновяват нашите срещи, за да се установят все по-трайни взаимни контакти.“ Проф. Георги Димов благодари от името на българската делегация за прекрасните условия, при които беше проведен Третият италианско-български симпозиум, и посочи, че „дружеската, колегиална и приятелска атмосфера, която съществуваше по време на заседанията и научните дискусии, допринесе за разширяване и обогатяване на взаимните контакти и на бъдещите творчески планове“.

Проф. Крумка Шарова покани италианските колеги-слависти да участвуват в Първия международен конгрес по българистика през 1981 г., а др. Мариана Мъндева от името на Министърството на народната просвета даде висока оценка на научното ниво на симпозиума и приветствува всички участници, като пожела на присъстващите студенти-българисти да продължат заниманията си с български език и литература.

Проф. Рикардо Пикио поздравя на български език всички участници в Третия италианско-български симпозиум, които с научните си интереси, с изследователската си дейност продължават голямото научно дело на забележителния българовед Енрико Дамiani, който винаги е изтъквал, че изучаването на езика и културата на един друг народ служи за укрепване на приятелството между народите.

Искра Арнаудова